

เสียงสะท้อน

ภก.สันติ โคมยงค์

ผู้จัดการสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน คณะเภสัชศาสตร์
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทบาทเภสัชกรคุ้มครองผู้บริโภค งานเฝ้าระวัง ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ปลอดภัยในช่วง COVID 19

โควิด-19 มาพร้อมกับความเชื่อที่หลากหลายของคนไทย ในช่วง 2 ปี ที่มีการระบาด เภสัชกร
คุ้มครองผู้บริโภคคือฟันเฟืองตัวเล็กๆ ที่คอยทำหน้าที่สนับสนุนงานวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร แก่ผู้บริหาร

ช่วงเริ่มต้นการระบาดของโรคโควิด-19 อุปกรณ์ป้องกันโรคคือสิ่งที่จำเป็นที่ทุกคนเรียกหา เกิดการกักตุนสินค้าจนขาดตลาด สินค้าบางอย่างราคาสูงขึ้นเป็นร้อยเท่า โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่าง หน้ากากอนามัยทางการแพทย์ ชุด PPE ทางกายภาพ และเครื่องวัดอุณหภูมิ ซึ่งจัดเป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องมือแพทย์ หรือผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางอย่างแอลกอฮอล์เจล ผลิตภัณฑ์ยาอย่างแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อทางการแพทย์ และผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายทางการแพทย์จำพวกน้ำยาฆ่าเชื้อทางการแพทย์ ซึ่งนิยมนำไปฉีดพ่นตามท้องถนน ในชุมชน และสถานที่ที่มีคนติดเชื่อโควิด 19 บทบาทสำคัญของเภสัชกรคุ้มครองผู้บริโภคในช่วงนี้ คือการให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง การกล้าที่จะพูดความจริง เพื่อนำไปสู่มาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่มีประสิทธิภาพ ที่เป็นการใช้งบประมาณที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งต้องเผชิญกับความกดดัน และแรงเสียดทานต่างๆมากมาย ทั้งจากภาคธุรกิจที่ต้องการขายสินค้าเพื่อกอบโกยกำไร ภาคการเมืองที่ต้องการคะแนนเสียงจากประชาชนในยามทุกข์ยาก รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่รับแรงใช้งบประมาณจนขาดการไตร่ตรองที่ดี ภารกิจคุ้มครองผู้บริโภคจึงต้องเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบสถานที่ผลิต/สถานที่นำเข้าสินค้าว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ เส้นทางกระจายสินค้าออกสู่ตลาดจนถึงมือประชาชน มีการสุ่มเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีจำหน่ายในท้องตลาด เพื่อเฝ้าระวังสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งต้องรายงานต่อคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดทราบเป็นระยะๆ

ช่วงที่พบการระบาดแบบกลุ่มก้อน (Cluster) ต่างๆ ทั้งสถาบันบันเทิง บ่อนพนัน แคมป์คนงานก่อสร้าง ตลาดสด และโรงงานอุตสาหกรรม นำมาซึ่งการตรวจค้นหาผู้ติดเชื้อโควิด-19 เชิงรุก (Active case finding) และการตรวจหาเชื้อด้วยวิธี RT-PCR ซึ่งเภสัชกรคุ้มครองผู้บริโภคมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการควบคุมคุณภาพ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนออกหน่วยตรวจค้นหาผู้ติดเชื้อโควิด-19 เชิงรุก ซึ่งต้องตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและเพียงพอของบุคลากรทางการแพทย์ มาตรฐานอุปกรณ์ที่ใช้เก็บตัวอย่าง VTM/UTM รวมถึงเทคนิคการ swab เก็บตัวอย่าง การนำส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการ รวมทั้งตรวจสอบมาตรฐานของห้องปฏิบัติการซึ่งต้องผ่านการรับรองมาตรฐานจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นงานภาคสนามที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากต้องเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีการระบาดของโควิด-19 และเป็นงานยากที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในชุด PPE ซึ่งไม่รู้ว่ใครเป็นใคร มีหลายครั้งที่พบว่าคน swab ไม่ใช่แพทย์ หรือนักเทคนิคการแพทย์ตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้การตรวจเชิงรุกล่าช้าออกไปเพราะต้องแก้ไขปรับปรุงให้ได้ตามมาตรฐาน

ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นวงกว้างกระจายไปทั่วทุกพื้นที่ เกิด home isolation, community isolation, hospitel และ โรงพยาบาลสนามมากมายกระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ เกสซ์ครคัมครองผู้บริโภคือวิชาชีพที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน ตั้งแต่การขออนุญาต โดยเฉพาะ hospitel และ โรงพยาบาลสนาม ซึ่งมีการให้บริการรักษาพยาบาล จ่ายฟาวิพิราเวียร์ (Favipiravir) และมีการ X-ray ปอดคนไข้เป็นระยะๆ การติดตามเรื่องร้องเรียน การรับผู้ติดเชื้อโควิด-19 เข้าทำการรักษา การควบคุมกำกับมาตรฐานการให้บริการ และการดูแลส่งต่อผู้ป่วยจนกว่าจะหาย ขณะที่บทบาทเกสซ์ครคัมครองผู้บริโภคตาม home isolation และ community isolation จะเน้นการให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ข้อเท็จจริง ประกอบการตัดสินใจของผู้ป่วย เช่น การรับประทานฟ้าทะลายโจร กระจายขาว ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สารสกัดจากกลองเฮอร์ดอกไม้ ยาสมุนไพรไทย ยาสมุนไพรจีน และโฮมีโอพาธี (Homeopathy) ซึ่งมีทั้งการบอกกันปากต่อปากว่าดีจากภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม การทำธุรกิจขายตรง หรือมีภาคธุรกิจนำมาบริจาคให้กับศูนย์พักคอยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนมีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยงบกองทุน สปสช. ในระดับพื้นที่ นอกจากนี้เกสซ์ครคัมครองผู้บริโภดยังมีภารกิจหน้าที่ในการดูแลการกระจายวัคซีนให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพด้านหน้าทั้งในร้านยา โรงพยาบาลเอกชน และสถานพยาบาลต่างๆในพื้นที่อีกด้วย

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าบทบาทเกสซ์ครคัมครองผู้บริโภค กับงานเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ปลอดภัยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นั้น เป็นภาระงานที่มีความต่อเนื่อง ต้องเรียนรู้ และเติบโตตามสถานการณ์การระบาดของโรค มีความเสี่ยงไม่แพ้บุคลากรด้านหน้าวิชาชีพอื่น ทั้งเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 และเสี่ยงอันตรายจากการให้ข้อมูลที่ เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะไปขัดผลประโยชน์ผู้อื่นได้ แต่ก็ เป็นความภาคภูมิใจของเกสซ์ครคัมครองผู้บริโภคทั้งหลาย ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ

